

Fôring av fugler utenfor allfarvei

Faktaark for prosjektet «Fugleturisme i Midt- og Øst-Finnmark», et prosjekt i «Naturarven som verdiskaper (M)»

De fleste som mater fugl gjør dette i umiddelbar nærhet av eget hus eller eiendom. Nærhet til fôringsplassen betyr at du regelmessig kan sjekke fôringsautomatene, og på en enkel måte foreta påfylling av mat. Hvis fôringsplassen ligger utenfor allfarvei, og du ikke har anledning til daglig eller ukentlig besøk, så stiller det spesielle krav til fôringsfasilitetene. Denne artikkelen oppsummerer to år med erfaringer med «langdistansefôring» i Stabbursdalen.

Høsten 2012 ble det opprettet en offentlig fôringsplass for fugler i Stabbursdalen. Stabbursnes Naturhus og Museum er sammen med SNO/Lakselv ansvarlig for drift og vedlikehold av fôringsplassen. Prosjekt "Fugleturisme i Midt- og Øst Finnmark" har sponset en flott plakat som viser potensielle flyvende kunder. FeFo og Stabbursdalen nasjonalparkstyre har velvillig bidratt med midler til innkjøp av fôr.

Fôringsplassen er lokalisert ved innfallsporten til Stabbursdalen nasjonalpark. Området er lett tilgjengelig med bil gjennom barmarkssesongen, men kan kun besøkes med ski eller snøskuter i vinterhalvåret.

Ettersom det er viktig at fuglene har kontinuerlig tilgang til fôr gjennom fôrings sesongen, valgte vi å prøve ut to ulike fôrings systemer: «Gigant meisebolle» og «plastrørautomat».

Meisebollen «Gigant»

Meisebollene vi lager er på ca. 10 kg, og oppskriften finnes på www.fuglevennen.no. Omtrentlig pris for ingredienser er ca. kr. 500. Vanlig besøkende fugler på meisebollene er kjøttmeis, granmeis, dompap, skjære og lavskrike. I tillegg er ekornet jevnlig på besøk.

Vår første meisebolle ble hengt opp i november 2012, og siste rest ble spist opp i april 2013. Ny bolle ble satt opp like etterpå, men den gled av pinnen etter kort tid. Vi tror dette skyldtes en hurtig temperaturstigning og meisebollens høye innhold (50%) av delfiafett.

Torkjell Morset (SNO/Lakselv) ved fôringsplassen i Stabbursdalen

Høsten 2013, da gradestokken nærmet seg et døgngjennomsnitt på 0°C, hengte vi opp to nye meiseboller. Den ene hadde et tak liggende over bollen for å hindre massive kråkefuglangrep. Allerede etter to måneder var begge bollene spist opp! Vi har en mistanke om at det ikke var kråkefugler, men flaggspetter som forsynte seg kraftig av godsakene. To flaggspetter ble i alle fall observert ved fôringsbesøkene. De hakket begjærlig på bollene, og brydde seg lite om tobeinte observatører. Det ble raskt laget tre nye boller, hvorav den ene nå er plassert i et hengende fuglekarnapp. Vi håper at dette tiltaket kan drøye levetiden til bollene. Bare fugler på størrelse med en dompap eller mindre kan nå passere nettingen.

Store plastrør som fôringsautomater

To plastrør ble kjøpt inn som fôringsautomater til en totalpris på kr. 600. Det ene med dimensjon 15 x 350 cm (bredde x høyde), og det andre 20 x 300 cm. Total fôringskapasitet er på ca 160 liter som tilsvarer ca. 80 kg solsikkefrø.

I hvert av rørene ble det skjært ut seks fôringshull med diameter på 45 mm. Gjennom hullene ble det satt inn et plastrør, tilpasset slik at frøene ikke ville renne ut av automaten. Under hvert av hullene ble det skrudd inn en skrue som skulle fungere som sittepinne. Påfyll av fôr (solsikkefrø) blir foretatt på toppen av røret. Ei vanlig plastbøtte tredd ned på kloakkrøret fungerer som lokk. I bunnen av plastrøret er det skrudd fast ei skive av vannfast kryssfiner.

Selve røret ble festet på to planker 48 x 98 x 150 mm (ca. 30 cm fra topp og bunn). Plankene er tilpasset etter utvendig rør og treet som røret ble festet til. Selve festinga av røret til treet er foretatt med streng i over- og underkant av plankene, tredd gjennom røret via to hull (ca. 5 mm).

Vi observerte tidlig etter etablering av fôringsplassen at ekorn var en hyppig gjest. Ekornet forsynte seg grådigg av automatene, og etterlot seg et ras av frø på bakken etter besøkene. Som et forsvar rettet mot ekornets grådighet, monterte vi en tilpasset kryssfinerbit nederst i fôringshullet. Vi trodde det ville føre til redusert spill av frø. Ekornet svarte med å gnage bort kryssfinerbiten, for deretter å angripe selve plastrøret. Våre originale 45 mm hull var i april 2013 vokst til 65-70 mm!

Fôringsautomatene ble midlertidig tatt ned sommern 2013. Vi la våre hoder i bløt gjennom

sommeren, og anti-ekorniltak ble ønsket ut. Første mottrekk bestod av å benytte glassfiberduk og epoxy til å tette alle ødelagte fôringshull. Deretter ble det kjøpt inn to billige fôringsautomater fra en lokal butikk. Vi demonterte de originale «fôringshullene», det vil si de helstøpte utvendige kapslene til fôringshullet, samt påmontert sittepinne. Disse kapslene hadde en innvendig flens tilpasset et hull med diameter på 22 mm. Seks slike originale hull-, sittepinnekapsler ble påmontert ett av plastrørene og festet med hurtiglim (Tech-7).

Plastrøret ble i år hengt opp i slutten av oktober 2013 på samme sted som tidligere. Vi har hatt ukentlige inspeksjoner siden. Resultatene så langt viser at vi nå ikke har spill av frø. Det er kun tomme frøskall på bakken. Gjennomsnittlig forbruk i perioden oktober 2013 til mars 2014 ligger på 6 kg eller ca. 12 liter solsikkefrø pr. uke.

I mars 2014 ble det oppdaget skader på to av de nye fôringshullene. Deler av flensen var gnagd av, men uten at selve fôringshullet er blitt utvidet. Vi vurder derfor å montere fôringshull av metall hvis skadeomfanget øker. Som i fjor mistenker vi ekornet for ugjerningen, uten at vi sitter inne med fellende bevis.

Meisebolle med besøkende flaggspett

Karnapp med meisebolle

Prototypen av plastrøret som ble benyttet som fôringsautomat høsten 2012 (oppe, venstre) og den justerte versjonen brukt i 2013 basert på erfaringene så langt (nede, venstre). Festeanordningen til treet (oppe, høyre) og den endelige utformingen av fôringshullene (nede, høyre) er også vist på bildene.

«Kjekt å ha» på fôringsplass utenfor allfarvei

Ved fôringsplassen er det anlagt et utendørs toalett av typen som er vanlig langs E6. Vi anvender et låsbart rom på baksiden av bygget til oppbevaring av fôr. Høsten 2014 fylte vi opp med 600 kg solsikkefrø. Dette er beregnet til å være tilstrekkelig fram til sommeren 2015. Uten et slikt bygg er alternativet eventuelt å lage en stor kiste av vannfast kryssfiner.

På fôringsplassen har vi også en stige. Den er låst fast bak over nevnte bygg. Stigen gjør det enkelt å fylle på fôringsautomatene.

Oppsummering og tips

Både store hjemmelagde meiseboller og plastrøret fungerer godt på fôringsplasser som ligger utenfor allfarvei. Våre viktigste erfaringer så langt kan oppsummeres slik:

- Hvis meiseboller benyttes, husk at kråkefugl, ekorn og hakkespett kan forsyne seg grådige av bollene. Et alternativ kan da være å benytte karnapp/bur rundt minst én av bollene. Dette vil sikre de minste fuglene en fredelig plett og tilgang på fôr over en

lengre periode.

- Vi har besøkt fôringsplassen nesten ukentlig i innkjøringsperioden. Dette har ikke vært nødvendig med hensyn til forbruk av fôr, men for å følge med på fôringsplassen. Nå har vi en god oversikt over ukentlig forbruk av solsikkefrø, og konklusjonen er at det vinterhalvåret er tilstrekkelig med besøk hver 6. uke. Fra tidlig vår til sein høst beregner vi besøk én gang i måneden.

- Plastrørautomatene bør utstyres med fôringshull av metall. Det er en enkel jobb å demontere slike hull fra små fabrikkproduserte automater og overføre disse til våre hjemmelagde store plastautomater. Seks hull er tilstrekkelig pr. rør.
- Mange som bruker området har gitt svært gode tilbakemeldinger knyttet til etableringen av fôringsplassen. Ikke minst er ekornet populært!

Faktaarket er laget av Svein Ingebrigtsen

For de besøkende er ekornet en populær gjest!

Stige og lagerrom letter jobben ved «langdistanseføring»